عدول حاج شیخ از قرائت «ملک» و «مالک» در نماز

باز افاده ای فرمودند که خیلی جالب بود. اگر یادتان باشد من عبارت مرحوم آمیرزا هاشم را در شرح عروه ایشان، زیاد نقل کردم. آقای آمیرزا هاشم آملی فرموده بودند:«کان شیخنا الحائری یحتاط فی سورة الحمد». در المعالم المأثوره جلد چهارم، صفحه دویست و پنجاه و دو. فرمودند که بخش صلاة ایشان چاپ نشده است. ان شالله همتی شود و چاپ شود. علی ای حال ایشان فرمودند «مبنی علی اجماع لا اصل له». بعد ایشان فرمودند:«وان کان الاحتیاط فی صلاة واحده لایکفی عندی». آشیخ عبدالکریم به این صورت میخواندند: «مالک یوم الدین/ملک یوم الدین». احتیاط میکردند. اما ایشان میگویند «لایکفی عندی». یکی از آنها که کلام آدمی است. روی مبنای این آقایان میگویند یکی از آنها کلام خدا است، بقیه آن را از کجا میخوانید؟

چیزی را که تازگی افاده کردند و دیدم خیلی جالب است، میگویم. اینها بعداً برای آینده فکری شما در این زمینه خیلی کمک میکند. از کتاب شرح حال مرحوم آقای خوانساری؛ مرحوم آسید احمد رضوانالله‌علیه، نقل میکنند. کتاب مرجع متقین، صفحه ۶۹. این هم خیلی جالب است. یعنی نقلیات بالواسطه است. آمیرزا هاشم به این صورت بود که فرمودند کان شیخنا الحائری...، حال ببینید مرحوم آقای خوانساری چه فرمودند.

> **استاد ما مرحوم آیت الله حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی در نماز سوره حمد را که تلاوت می فرمود هم مالک و هم ملک هر دو را قرائت می فرمود. حقیر(آیت الله خوانساری) به ایشان عرض کردم قرآن مجید به یک وجه نازل شده پس یکی از این دو قرائت باید غیر قرآن باشد. مرحوم حاج شیخ جواب فرمودند به قصد مطلق الذکر قرائت می شود. یکی از آن دو علی الیقین خوانده می شود.**
>
> **آقای خوانساری جواب دادند: در یک نماز دو جور خواندن بی حرف نیست. بلی دو نماز و در هر نماز یک قرائت بی اشکال است. مرحوم حاج شیخ قبول کردند و از آن پس یک قرائت می خواندند[1]**

فرمودند استاد مرحوم آیت‌الله حاج شیخ عبدالکریم حائری سوره حمد را که درنماز تلاوت می‌فرمودند، هم «مالک» و هم «ملک» را قرائت می‌کرد. احتیاط می‌کردند. چون یکی از آنها نازل شده است. اگر یادتان باشد عبارت حاج شیخ را خواندیم حاج شیخ فرمودند «من المعلوم»؛ یعنی اصل معلوم است که یکی نازل شده. بقیه آن برای ناس است. کلام خدا را تغییری دادند. خب مبانی شاگردانشان هم همینطور بوده. مرحوم آقای اراکی فرمودند دغدغه نکنید، یکی بیشتر نیست. محال است که بشود تواتر سوره حمد به هم بخورد.

همه اینها هم شاگردی بودند. مرحوم آقای اراکی، مرحوم آقای آمیرزا هاشم و مرحوم آقای آسید احمد، همه با هم شاگرد حاج شیخ بودند. در ادامه میفرمایند: حقر به ایشان عرض کردم، این قسمتش خیلی جالب است، آمیرزا هاشم این قسمتش را نگفته بودند. میگویند:«حقیر به ایشان عرض کردم که قرآن مجید به یک وجه نازل شده»؛ حاج شیخ هم این را قبول داشتند. «پس یکی از این دو قرائت باید غیر قرآن باشد»؛ زیر کلمه «غیر» خط بکشید. پس یکی از این دو قرائتی که شما میخوانید غیر قرآن است. حال که غیر شد، مرحوم حاج شیخ گفتند که خب مانعی ندارد، به قصد ذکر مطلق میخوانیم. حاج شیخ فرمودند: «به قصد مطلق ذکر قرائت میشود. یکی از آن دو علی الیقین خوانده میشود». کدام یک از آنها است؟ نمیدانیم. فعلاً میخوانیم و میگوییم یکی از آنها علی الیقین نازل شده و یکی از آنها هم ذکر مطلق باشد. میگویند اشکال کردند. همانی که در ذهن آمیرزا هاشم هم بود. گفتند «من عرض کردم در یک نماز دو جور خواندن بی حرف نیست»؛ شما در ضمن سوره مبارکه حمد دو عنوان قرآنیت بخوانید. اشکال میکنند. خب این بی حرف نیست. ولی دو نماز و در هر نماز یک قرائت بی اشکال است.لذا خود مرحوم آسید احمد در حاشیه عروه دارند. در قرائات سبع فرمودند که تخییری بودی است. یعنی شما در عمر خود یکی از آنها را انتخاب کنید. یا «مالک» بخوانید یا «ملک».

شاگرد: چطور یقین میکردند که قرآن خواندهاند؟

استاد: مخصوصاً اگر اجماع را بزنیم.

شاگرد: خب آنها چه کار میکردند؟

استاد: نمیدانم. نسبت به ذهنیت آنها خودم به تنهایی مبهوت میشوم.

آن چه که خواندم، برای این بود: «آقای خوانساری جواب دادند: در یک نماز دو جور خواندن بی حرف نیست. بلی دو نماز و در هر نماز یک قرائت بی اشکال است. مرحوم حاج شیخ قبول کردند و از آن پس یک قرائت میخواندند». من برای این تکه خواندم. این اشکال را پذیرفتند و ندیدند بی شبهه نیست. خب کدام را میخواندند؟ نگفته اند. ظاهراً طوری که آقای اراکی فرمودند «مالک» روشن است، حاج شیخ «مالک» میخواندند. چون مصاحف مغرب زمین، همه به نحو قیاسی «مالک» مینوشتند. متأخر را عرض میکنم. یعنی در سیصد سال اخیر را عرض میکنم. نه قبل از آن را . قبل از آنکه تردیدی نبود. شیخ الطائفه در تبیان فرمودند: «و فی الخط الجمیع ملک»[2]. یعنی زمان شیخ طوسی تمام مصاحف «ملک» مینوشتند. این در تبیان بود. اما زمانیکه خط قیاسی و املاء قیاسی رایج شده بود، به این صورت نوشتند.

---

[1]مرجع متقین ص۶۹

[2] التبيان في تفسير القرآن، ج۱، ص: ۳۳

بازبینی #2
ایجاد شده 2 مه 2024 10:02:32 توسط ... .
به روزرسانی شده 6 ژوئن 2024 08:41:40 توسط ... .